

Inklusion i dagplejen - når det lykkes

Kvalitet i Dagplejen

12. maj 2014 - Landskonference 2014, Nyborg Strand

Oplæg

Inklusion Begreb og opgave

Grundpillerne

Redskaber og metoder

- Relationer
- Faglighed
- Læringsledelse
- Refleksion
- Systematik

Inklusion

Begreb og opgave

Oliver i dagpleje

- Oliver 1 ½ år – i dagpleje hos Britta
- Oliver har behov for særlig opmærksomhed og omsorg fra Britta
- Oliver er en følsom dreng, han har behov for vante trygge rammer og et lille miljø

Oliver i dagpleje ...

Inklusion

Begreb og opgave

- Britta er hans trygge base, men ...

i legestuen er det svært:

- Oliver græder, er utryg, vil kun være hos Britta
- Britta synes, det er svært at skabe tryghed for Oliver i legestuen
- Brittass dilemma
 - Oliver
 - De andre børn
 - Kollegerne

Hjemme i dagplejen

Inklusion

Begreb og opgave

... er Britta ikke i tvivl

- Hun er positiv, smiler, justerer sig ind på Oliver
- Hun er "tilgængelig" for ham – og hun viser det med krop, stemme, mimik – hun sikrer sig, at Oliver mærker, at hun kan lide ham
- Hun lader Oliver være tæt på sig – også fysisk
- Hun laver små "særregler" ift. Oliver

I legestuen

Inklusion

Begreb og opgave

...oplever Britta dilemmaet

- Hun føler sig afmægtig og ked af det
- Hun føler sig frustreret
- Hun bliver i tvivl
- Hun beder kolleger om hjælp
- Hun bliver bevidst om sin egen betydning for Oliver
- Hun handler på baggrund af sin faglige bevidsthed og sine refleksioner

Olivers nye position

- Britta skaber en ny position for Oliver
- Fra eksklusion til inklusion
- Oliver bliver tryk og falder til ro
 - Han leger
 - Han trives
 - Han udvikler sig
- Brittass "redskaber"
 - Relationer
 - Positive følelser

Inklusion

Begreb og opgave

Snak med sidemand

Du har måske selv haft en Oliver – eller du har kendskab til et lignende forløb?

Del med hinanden:

- Hvilke pointer er der i historien om Britta og Oliver?
- Hvilke paralleller er der til noget, du selv har oplevet?

Oplevelse af at høre til

Inklusion

Begreb og opgave

- ”Inklusion handler om, at sikre barnets ret til og mulighed for aktiv deltagelse i de etablerede fællesskaber”

(Alenkær, 2008)

- *Det vil sige, at alle børn får mulighed for at udvikle sig og være i aktive og trygge fællesskaber med andre børn og forstående voksne – også de børn, som af en eller anden grund er i en vanskelig situation og derfor påkalder sig ekstra opmærksomhed*

Inklusionsbegrebet

Inklusion

Begreb og opgave

- At sikre barnets ret til og mulighed for **aktiv deltagelse i de etablerede fællesskaber**
- Inklusion handler om, at **alle børn**, uanset evner, baggrund og forudsætninger, har en **oplevelse** af, at de kan **bidrage til og tilhører det faglige og sociale fællesskab** i dagplejen, vuggestuen, børnehaven og skolen
- Et spørgsmål om, **hvordan man holder fællesskabet sammen** og ikke et spørgsmål om at det enkelte barn er integreret eller rummet

(Hedegaard 2012; Tetler, 2008; Alenkær, 2008)

Inklusion – subjektivt begreb

Fokus på sammenhænge

Inklusion

Begreb og opgave

- "Problemforståelsen flytter fra individet til den sammenhæng individet går i"
(Hedegård, 2012)
- Det vil sige, at i stedet for at fokusere på det *enkelte barns fejl og mangler* og bruge dem som forklaring på vanskelighederne, så sætter det inkluderende dagtilbud fokus på det udviklingsmiljø, som børnene deltager i.

Relationel forståelse

Inklusion

Begreb og opgave

- Barnets vanskeligheder opstår i mødet mellem barnet og dets omverden
- Barnets vanskeligheder fører ikke nødvendigvis til, at barnet bringes i en vanskelig situation
- Nogle situationer og miljøer sætter børn i en udsat position, mens andre ikke gør det

(Hedegård, 2012)

12

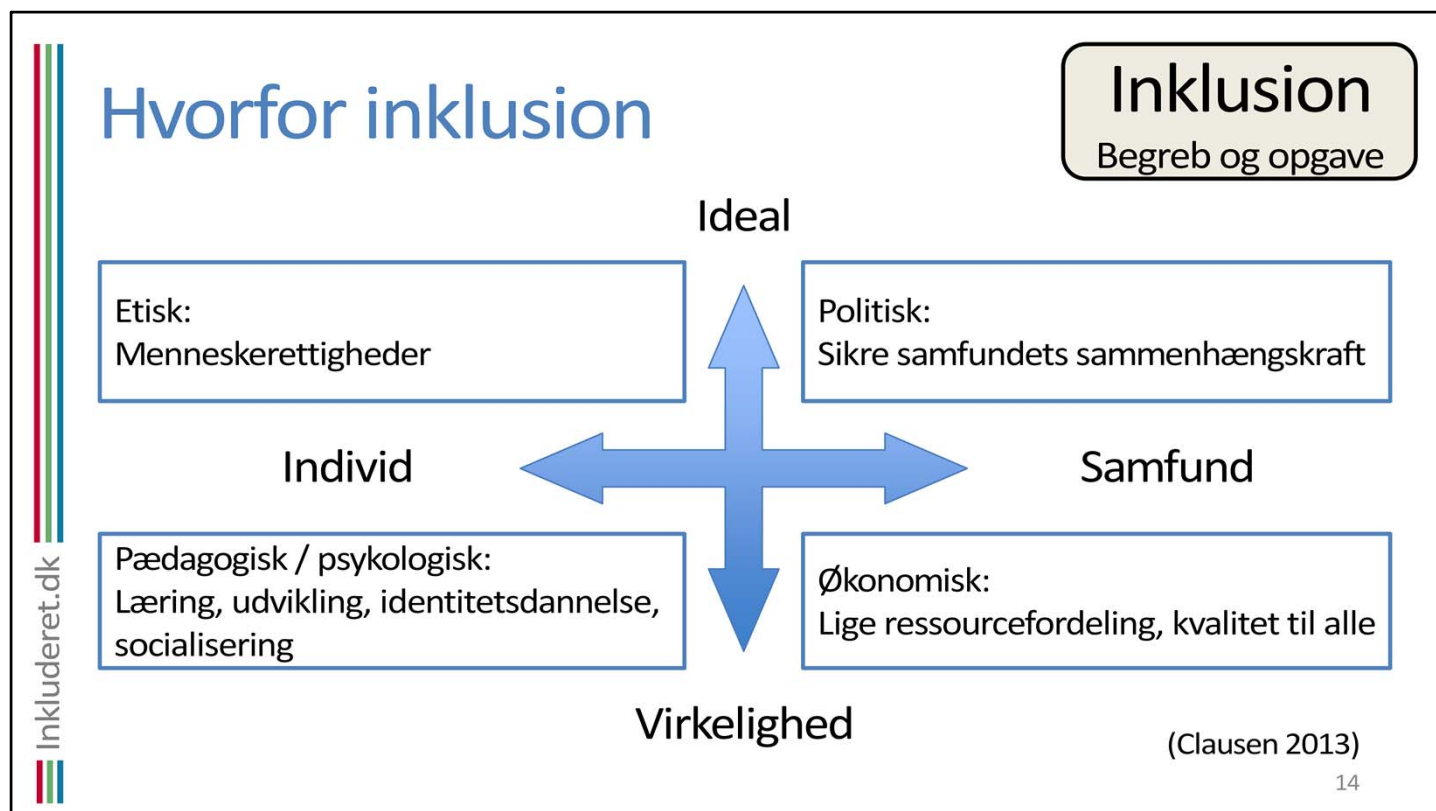
Oplevelse af at høre til

Inklusion

Begreb og opgave

1. Børnene skal være *til stede sammen rent fysisk*.
2. Børnene skal i fællesskabet *gøre noget sammen*.
3. Børnene skal opleve, at de *har et gensidigt udbytte af deltagelse*.

(Jørn Nielsen, 2013)

Inklusionsopgaven

Inklusion

Begreb og opgave

- Alle er inde
- Hvordan kan deltagelse muliggøres?
- Mindske barriererne for deltagelse
- Barnet er *i* vanskeligheder ikke *med* vanskeligheder?
- Nogle børn er mere indsatskrævende end andre
- Gensidig justering - justere den pædagogiske sammenhæng – konteksten – til de konkrete børn, vi aktuelt har ansvaret for

15

Bo

Hvorfor inklusion?

Inklusion

Begreb og opgave

- Snak med din sidemand om:
 - Hvilke pædagogiske og menneskelige begrundelser synes du, at der for inklusion i din dagpleje/institution?

Inklusion

Begreb og opgave

Grundpillerne

Redskaber og metoder

- Relationer
- Faglighed
- Læringsledelse
- Refleksion
- Systematik

Den inkluderende praksis

Grundpillerne

(Clausen & Sørensen 2012)

18

Karen

Relationskompetence - en professionel kompetence

Grundpillerne

- Evnen til at skabe en følelsesmæssig kontakt og ud fra den at skabe et lærende og opdragende samspil

(Anne Linder, 2010)

Karen

Relationskompetence

Grundpillerne

Relationskompetence er en faglig kompetence:

- Hvor du er i stand til på en positiv og anerkendende måde, at møde et andet menneske, hvor det andet menneske er

(Hundeide, 2004; Linder, 2005)

Det betyder at:

- Du er autentisk
- Du er nærværende og opmærksom
- Du er positiv og imødekommende
- Du kan justere dine aktiviteter i forhold til barnet
- Du kan forandre tilgang til et barn og til børnegruppen

20

Relationen er grundstenen i udvikling

- Børn klarer ikke deres udvikling selv
- Udvikling er ikke noget, der alene kommer indefra
- Identitetsdannelse sker i intersubjektive sammenhænge
- Læring har en social og relationel dimension
- Anerkendelse er et dybt menneskeligt behov

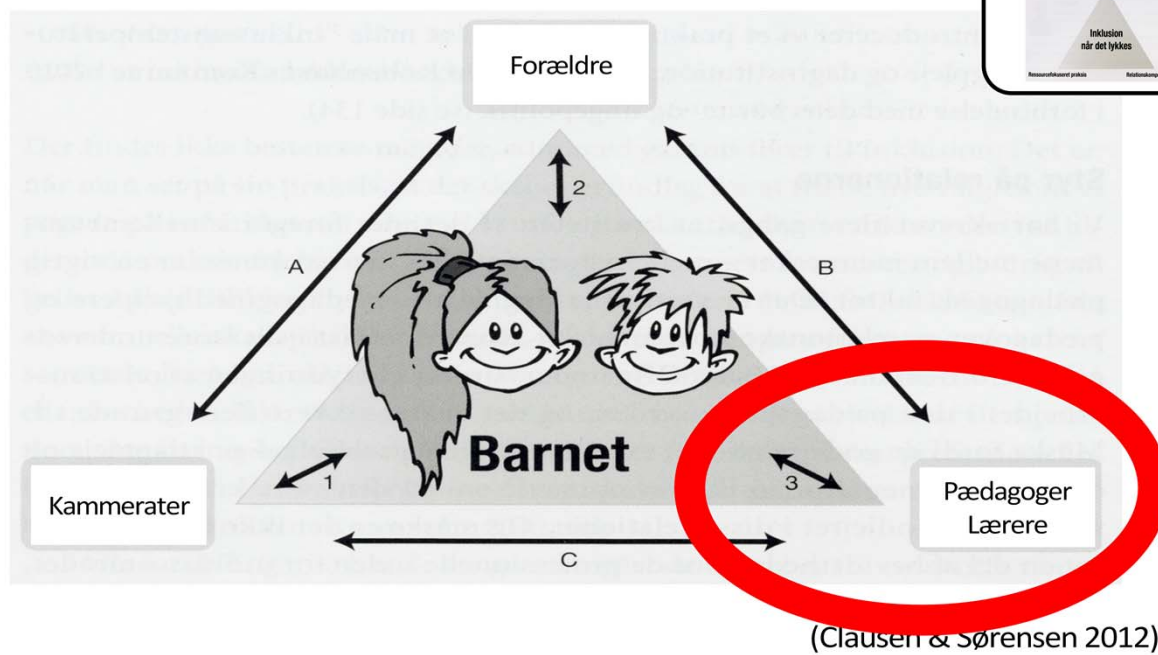
Relationers betydning

Grundpillerne

- Mennesket er født socialt og motiveret for fællesskab og kommunikation – det er først udviklet / dannet som ung – næsten voksen
- Menneskets væren og gøren udvikler sig kun i befordrende relationer (Stern, 1997)
- Barnets positive / negative oplevelse i samspillet (kvaliteten af relationen) med andre får afgørende betydning for selvværd, selvtillid, engagement og identitet (Bowlby, 1994)

Styrke relationer i børnefællesskaberne

Grundpillerne

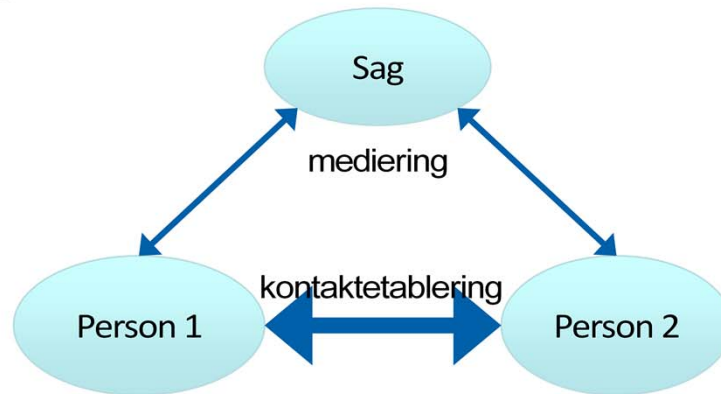
Relationen baner en motorvej for læring

Colwyn Trevarthen

Grundpillerne

Sagsrelationen - den sekundære relation

Personrelationen – den primære relation

24

To foki her

Den ydre sansning – det der sker

Den indre sansning – det der opleves

Fokus på de sidste 4 samspilstemaer

- Hvordan kan der ske læring ved at være sammen om det fælles tredje

Anerkendelse

Anerkendelse vil sige:

- At den voksne anerkender barnets perspektiv og barnets suverænitæt i forhold til sin oplevelse og beskrivelse af situationen
- At den voksne i bevidsthed, ord og handling er anerkendende i sin professionelle tilgang til børnene

(Hertz, 2004)

Det betyder at:

- Vi tolker på barnets intention men gransker ikke dets indre motiver
- Vi vejleder barnet ved at anviser alternative handlemuligheder i stedet for at skælde ud

Grundpillerne

Karen

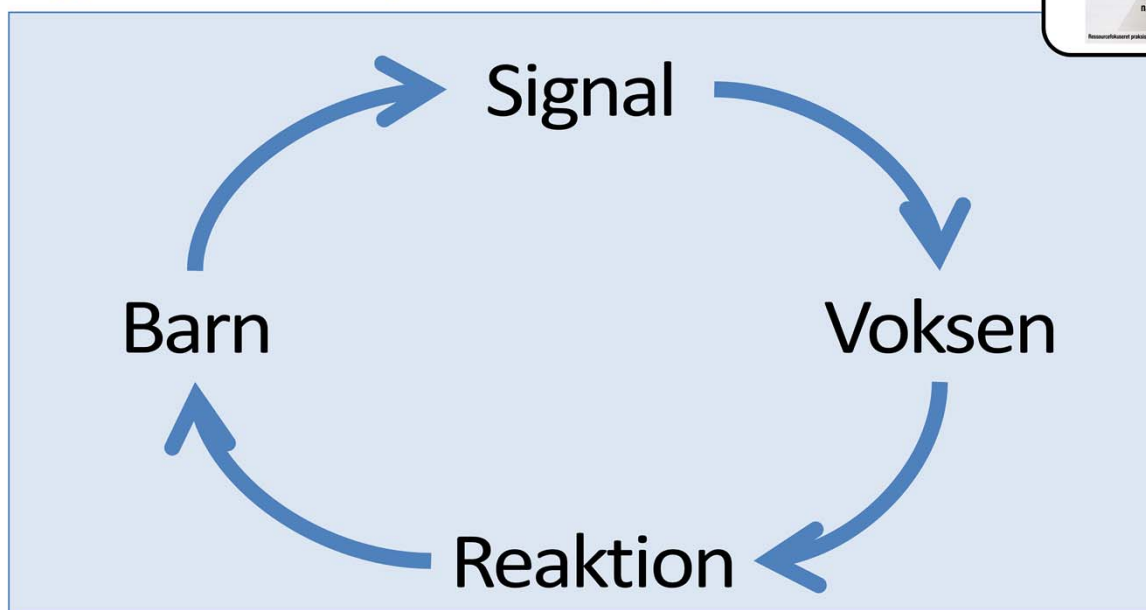
Anerkendelsens udfordring

Grundpillerne

- At anerkende den anden, som ligeværdig
- At forstå den andens perspektiv
- At den anden har sine gode grunde
- Det udfordrer os mest, når den anden ikke ligner os selv!
- Anerkendelse er ikke det samme som ros!

Negativ eller positiv spiral

Grundpillerne

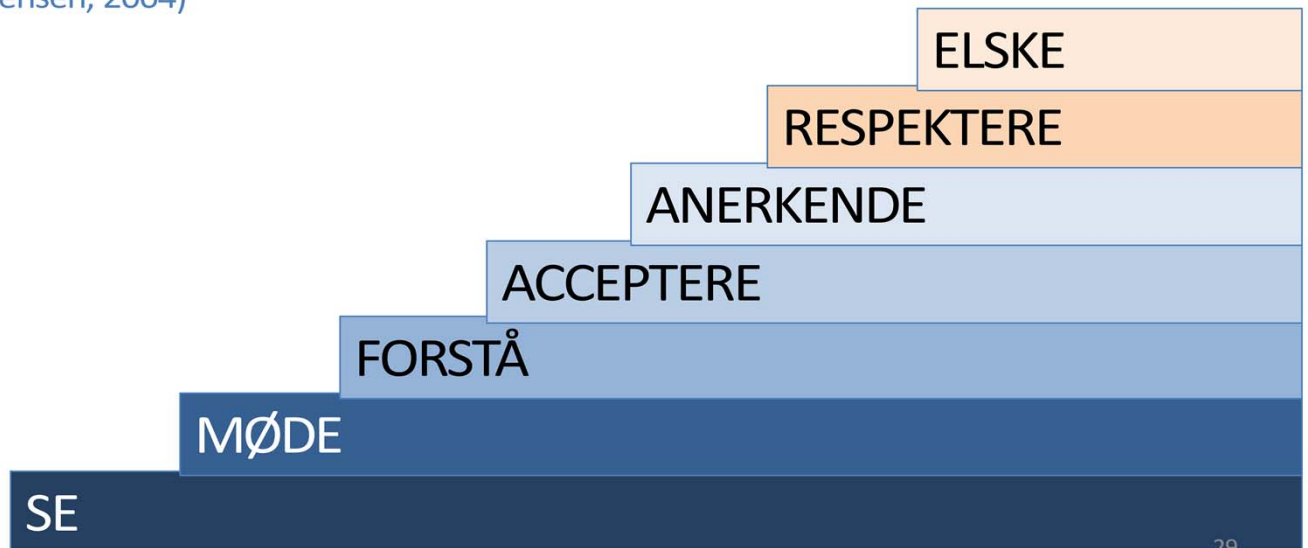
Fænomener i den negative – positive spiral

- underkender
- taler ned til
- truer
- forbyder
- påbyder
- siger: "du skal...", "du er ..."
- benytter ironi
- anvender sarkasme
- misbilliger
- udviser foragt
- taler "om barnet"
- lader som om
- overser
- er ligegyldig
- ignorerer

- bekræfter ressourcer
- handler ligeværdigt
- opmuntrer
- tilbyder
- ønsker
- siger: "jeg synes...", "jeg vil have..."
- viser indføling
- udtrykker respekt
- værdsætter
- tager barnet alvorligt
- taler "med barnet"
- er ærlig
- udviser opmærksomhed
- viser interesse
- er nærværende

Trin mod anerkendelsen

(Jensen, 2004)

29

Relationen mellem barnet og forældrene
kærlighed som barnet aldrig er i tvivl om

Ressourcefokus

Ressourcefokus er:

- Et opgør med det gamle paradigme:
 - Problemorienteret, problemet er iboende barnet, årsag – virkning sammenhæng, skyld
- Fokus på barnets kompetencer og ressourcer
- Fokus på hvad barnet er på vej til at kunne mestre med støttende voksne omkring sig (zonen for nærmeste udvikling)

(Vygotsky i Linden, 1997)

Det betyder at:

- Vi leder efter muligheder, sprækker, kim og frø

Refleksion

- Drøft med din sidemand:
- Hvad hæfter du dig især ved ift. de tre grundpiller i inklusionsarbejdet?
 - Relationskompetence
 - Anerkendelse
 - Ressourcefokus
- og hvorfor?

Grundpillerne

Redskaber og metoder

- Relationer
- Faglighed
- Læringsledelse
- Refleksion
- Systematik

Den pædagogiske medarbejders værktøjskasse

Redskaber og metoder:

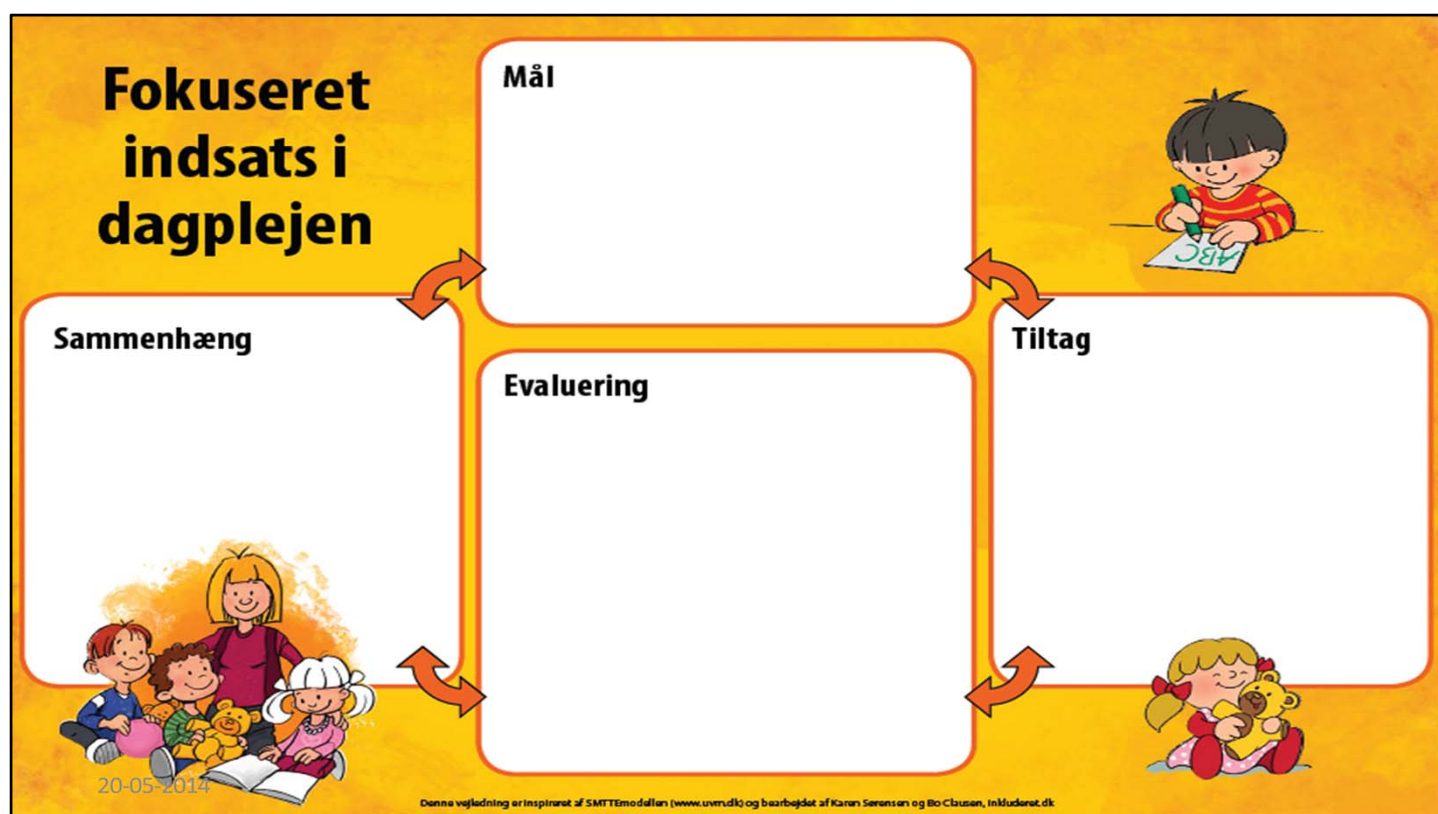
- Relationer
- Faglighed
- Læringsledelse
- Refleksion
- Systematik

- Relationskompetence
- Faglig dygtighed
- Evne til at lede en gruppe børns læring og trivsel
- Evne til fagligt at reflektere, analysere og lægge en ny strategi

DPU (Clearinghouse) 2007 + Hattie 2009

33

Fokuseret indsats - inklusion

Skemaet er en hjælp til dig som professionel til at holde fokus på det område, du har valgt at give særlig opmærksomhed og se tegn på små forandringer, der sker hos dig selv og børnene.

Skemaet hjælper dig til at holde fokus på dine tiltag fx i forhold til at skabe inklusion, samt at give dig et overblik i forhold til hvordan din indsats virker og hvorvidt den fører til det mål, du har sat.

Skemaet kan også være en hjælp til at holde fast på din beslutning. Det er netop måden du er på, din positive opmærksomhed, dit nærvær og den pædagogik, du tilbyder børnene, der gør en forskel for dem.

"Fokuseret indsats". © Karen Sørensen & Bo Clausen, inkluderet.dk. Udviklet efter inspiration fra SMTTE modellen

Den fælles praksis

- **Medarbejderne:**
 - Relationskompetence, ledelse af inklusion, didaktisk kompetence, refleksionskompetence
- **Ledelse:**
 - Relationelt, strategisk, synlig tillidsfuld
- **"PPR":**
 - direkte, børnenært, skifte fra det diagnostiske, medicinske, kliniske paradigme til det systemiske, konsultative paradigme
- **Pædagogiske konsulenter:**
 - koordinerende, faciliterende, opfange signaler, oversætte
- **Forvaltning og politiske niveau**
 - tillidsbaseret ledelse (værdier), incitamenter og opretholdende faktorer

Paradigmeskiftet

Gammel skuffe

- Eksklusion, integration, rummelighed
- Fejlfinding
- Problemorientering
- Sondring mellem normal og speciel
- Børn med vanskeligheder
- Børn skal tilpasse sig
- Børn med vanskeligheder eller særlige behov får særlig behandling

Ny skuffe

- Inklusion
- Ressourcefokus
- Løsningsorientering
- Vide grænser for det normale
- Børn i vanskeligheder
- Børn og voksne justerer sig
- Miljøet indretter sig efter børnene og minimerer barriererne for læring og udvikling

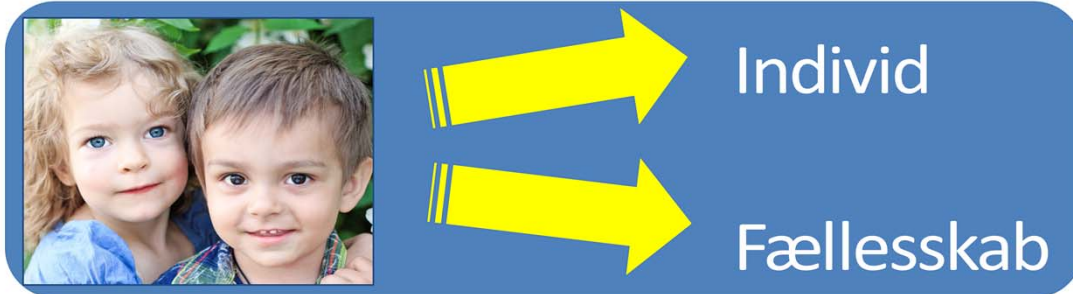
(Krogh & Secher 2011 + Clausen & Sørensen 2012)

Børn falder ud – men af hvad?

”Vi har længe haft fokus på de børn, der falder ud af fællesskabet – men ikke på det, de falder ud af”

Dobbeltperspektivet

”Inklusion stiller store krav til den pædagogiske faglighed... at kunne fastholde det **samtidige** blik på barnet i en udsat position og det fællesskab, som barnet skal være deltagende i og bidragende til ...”

(Pedersen, 2009)

39

Dobbeltperspektivets dilemmaer

- Snak med din sidemand om:
 - Hvilke dilemmaer mellem barn og fællesskab oplever I i dagligdagen?
 - Hvordan løser I dilemmaerne?

Det fælles sprog om inklusion

- Et ædelt formål: Menneskeret og sammenhængskraft (solidaritet)
- Alle børn oplever at være inde, dvs. har et fagligt og socialt udbytte af at deltage i fællesskabet
- Opgaven er løbende at tilrettelægge hverdagen, så barriererne for deltagelse minimeres
- Organisering og indhold tilpasses de konkrete børn og deres forudsætninger
- Fokus på både individet og konteksten (dobbeltperspektivet) – gensidig løbende justering
- Et barn i en udsat position er *i* vanskeligheder ikke *med*
- En fælles opgave!

Tak for jeres opmærksomhed 😊

Karen Sørensen, karen@inkluderet.dk
www.inkluderet.dk

42

20:00